

ROZHOVOR: Petr ROBEJŠEK analyzuje šance ke svržení Putina. Navrhuje Sobotkovi způsoby ochrany českých hranic a popisuje příčiny krize světové ekonomiky

Expert na mezinárodní vztahy, politolog, poradce pro strategické otázky a spoluzakladatel INSTITUTU 2080 v rozhovoru pro ParlamentníListy.cz rozebírá aktuální dění na mezinárodní politické scéně se souvislostmi v české politice. Docent Robejšek kupříkladu v reakci na Sobotkovy výroky nastínil možnosti, jak chránit české hranice a zamyslel se i nad scénáři, které hovoří o možnosti návratu světové ekonomické krize.

Někdejší dlouholetý šéf ruských státních drah Vladimir Jakunin, který byl znám vřelými vztahy s prezidentem Putinem, údajně v rozhovoru pro Bloomberg hovořil o tom, že Putin zatím nevybudoval vládnoucí třídu jako z dob carismu; probíhají v ní rotace a vše závisí na Putinových vrtkavých názorech. To vše následně Jakunin popřel s tím, že to nikdy neřekl. Nicméně. Nejde nám nyní ani tak o ten rozhovor, ale když se podíváme na různé trendy týkající se Ruska a Putina, máme tu hospodářský pokles. Jak velkým průšvihem pro Rusko to může skončit?

Pojem „skončit“ není úplně přesný, protože se jedná o procesy, které mají fáze eskalace anebo uklidnění, ale nekončí nikdy. Dnes je Rusko v ekonomicky obtížné situaci. Přiměřený název pro současný stav jeho ekonomiky je recese. Tuto skutečnost (byť i pouze zčásti) relativizuje skutečnost, že v recesi anebo na cestě do recese je ekonomika celosvětově. Soustředíme-li pozornost na V. Putina, tak jsou ve vaší otázce citované názory V. Jakunina pouze povrchním popisem mocensko-politické konstelace a chování V. Putina; jejich poznávací hodnota není zvláště vysoká.

Mnohdy si zoufám nad tím, že politickým a mediálním elitám chybí schopnost strategicky myslet. Strategicky myslet v souvislosti s dnešním Ruskem by podle mě vedlo k následující úvaze. V. Putin vládne autokraticky, Rusko je vzdáleno od ideálu západní demokracie, ale Evropa a Spojené státy mají tolik vlastních problémů a tak malou šanci prosadit svoji představu Ruska, že by na to neměly plýtvat silami a raději by se měly soustředit na to, co (možná) zможou. To by měl být pokus o jejich vlastní stabilizaci. K tomu, aby měl tento pokus alespoň nějakou šanci na úspěch, potřebují západní vůdci co nejvíce prvků stability v kolabujícím světovém pořádku. A proto pokusy o destabilizaci Ruska vlastně pouze ztěžují jejich vlastní stabilizaci.

Kdyby dnes existoval nějaký jasnozřivý státník jako kdysi Metternich nebo Palmerstone, tak by se pravděpodobně neptal, je-li Rusko ideologický nepřítel, protože o tom není pochyb; ale přesto to nelze změnit. Někdo jako lord Palmerstone nebo von Bismarck by se dnes ptal, co se stane samotnému Západu, když Rusko zkolabuje. Opravdový státník nemyslí v ideologických kategoriích, jeho zajímá jednak proveditelnost, ale vždy a za všech okolností téma rovnováhy. Rovnováha je v každé situaci základním předpokladem pro změnu k lepšímu.

Putinova popularita zatím neklesá a drží se závratných výšin. Do jaké míry to ale může být způsobeno mediálním tlakem, který stát vytváří na obyvatelstvo? Může ta pověstná ruská výdrž a smysl pro vlastenectví všechno udržet i ve chvíli, kdy se životní podmínky budou dále zhoršovat? K jakým pohybům asi teď dochází v Putinově okolí? A může pod tímto tlakem Putin kontrolu udržet?

Mediální tlak na obyvatelstvo je samozřejmě důležitá proměnná. Ale vymývání mozků médií nefunguje stoprocentně a trvale; jednak proto, že žijeme v internetovém věku, ale hlavně proto, že lidé srovnávají zveřejněné mínění vrchnosti a svoje vlastní zkušenosti. A když je protiklad mezi tím, co se lidem shora říká, a situací, kterou oni sami zažívají příliš veliký, tak propaganda ztrácí svou působivost; o tom se ostatně můžeme přesvědčit i v západních zemích. Typická ruská výdrž a vlastenectví, které zmiňujete, jsou jistě důležitější než propaganda, ale ani ony beze zbytku nevysvětlí silnou Putinovu pozici.

Nejdůležitější je tedy (i z hlediska Západu), jestli existuje k V. Putinovi a k jeho politice bezprostředně proveditelná alternativa. Nemluvím přitom o nějaké ideálně typické politice pro demokratičtější Rusko, jak bych si ji představoval jako demokrat a západní hodnoty ctící člověk. Jde o proveditelný politicko-ekonomický program, který by měl zároveň podporu obyvatelstva a přinesl rychlé zlepšení situace. Pouze věrohodná (a většinově sdílená) projekce jiné cesty k rychlému zlepšení by mohla pozvednout na trůn jiného vládce. Na špici ruské politické třídy nepochybně číhají Putinovi rivalové, kteří jeho případnou slabost použijí k jeho svržení. Ale jelikož nevidím alternativní politiku, tak jak jsem ji právě definoval, tak bych se vsadil, že by se i případný jiný vládce Ruska západním zemím líbil stejně málo, nebo dokonce možná ještě méně než Putin. Velmi pravděpodobně by totiž (snad s několika bezvýznamnými kosmetickými korekturami) pokračoval v Putinově politice.

Významným tématem jsou klesající ceny ropy. Trápí nejenom Rusko, ale též Saúdskou Arábii, jejíž hospodářství se dokonce ocitlo v deficitu. Nedávno od někoho padla věta, že saúdský královský režim sice není vůbec ideální, ale rozhodně bychom neměli chtít jeho pád, protože za půl roku bychom si přáli, aby se vrátil. Co všechno mohou padající ceny ropy způsobit? A jakou roli může sehrát návrat Íránu na západním trhu s ropou?

O pádu saúdského královského režimu platí to, co jsem právě rozvedl pro Rusko, a mimochodem i to, co platí i o případném pádu syrského režimu. Pokud jde o Asada, tak se pochopení toho, že jeho možní nástupci budou pro Západ horší než on, pomalu rozšiřuje i mezi západními ministry zahraničí. Tento jejich učební proces netrval ani pět let.

Vrátím-li se k vývoji ceny ropy, tak je její pokles z (menší) části důsledkem vytěšňovací soutěže mezi producenty, kteří mají průmyslovou monokulturu, a jsou proto na vývoz surovin odkázáni; sem patří jak Rusko, tak třeba Venezuela, ale i arabské státy. Toto vytěšňování je místy posíleno také mocensko-politickými motivy jako v případě Saúdské Arábie a Ruska a konečně - třeba mezi Saúdskou Arábií a právě Íránem - navíc ještě ideologickými důvody.

Množí se úvahy o tom, že nejen problémy s cenou ropy, ale rovněž špatné ekonomické výsledky Číny a další faktory způsobí návrat krize z let 2008-9. Informují o tom některá americká média. Jak daleko, nebo jak blízko jsme tomuto scénáři? A pokud bychom nad hrozbou další velké krize uvažovali, šlo by dle vás o souhru nepříznivých okolností, nebo dlouhodobou dysfunkčnost západní ekonomiky?

Souhlasím s vámi. Strategicky viděno totiž pokles ceny ropy není příčinou, nýbrž důsledkem toho, že se světová ekonomika (z různých důvodů) již dnes fakticky nachází v recesi vyvolané končící globalizací. Na končící globalizaci dlouhodobě upozorňuji, stejně jako na to, že Čína se snaží mobilizovat domácí poptávku tak, aby se stala hlavním motorem ekonomického růstu. To je velmi složité a případný růstový impuls je mnohem slabší než dosavadní možnost zaplavovat svět čínským zbožím.

Ale ani to není „poslední“ příčina současných globálních ekonomických problémů. Závažnější a mnohem dlouhodobější než konjunkturální „nahoru-dolů“ je dle mého názoru to, že se rozvinuté země nacházejí na prahu éry zpomaleného nebo spíše stagnujícího růstu. To je skutečně silná proměnná, která vysvětluje největší část variance (*pojem ze statistiky pro mnohočetnost různých vnitřně souvisejících jevů, pozn. red.*) současných globálně ekonomických obtíží. Typ a úspěch politicko-ekonomické a socio-politické reakce vlád na pravděpodobně dlouhodobé zpomalení či stagnaci ekonomického růstu bude pro budoucnost Západu naprosto klíčová.

Vedle těchto primárně ekonomických příčin se na přiostržení ekonomické krize významně podepsali političtí vůdci USA a Evropy svojí neochotou radikálně konsolidovat světový bankovní systém. Před osmi lety totiž bylo třeba nezachraňovat banky, nýbrž dovést do bankrotu ty, které byly konkurence neschopné. Dále bylo a je nutné disciplinovat zbývající banky včetně „stínových“ bank (hedge fonds) systémem tvrdých pravidel, která by mimo jiné zabraňovala nekontrolovanému vytváření nadbytečné finanční likvidity. To, že politici neprovedli konsolidaci a restrukturalizaci finančního průmyslu, vedlo k tomu, že tento proces probíhá spontánně. Příkladem je neutěšená situace velkých bank v Číně nebo aktuálně Deutsche Bank, největší německé banky. Totéž se týká mnoha menších bank, které, přestože pro jejich „záchranu“ evropské vlády před osmi lety vyhodily z okna miliardy eur svých daňových poplatníků, před sebou dodnes valí horu nevratných kreditů. Regionálně jde přitom zejména o řecké, italské a španělské banky; politici o nich tvrdili, že prý již byly sanovány. Děje se tak mimochodem přesně to, na co jsem od začátku finanční krize upozorňoval. Politici si uspořili přímočarý, ale pro ně nepohodlný rozhodnutí na úkor generací daňových poplatníků svých zemí.

Sexuální útoky na ženy v západoevropských městech. Přestože od bezprecedentních incidentů uplynulo už víc než tři týdny, stále se množí značně rozhořčené reakce. V Německu dokonce proběhl průzkum, z něhož plyne, že většina lidí kritizuje politiku Merkelové. Některá města zakazují migrantům vstup do bazénu, v Rakousku se objevily zákazy vstupu do baru a promigrantsky orientovaní politici říkají, že je těm lidem třeba naši kulturu a chování vysvětlovat. Jak chápat toto vše jak z hlediska kulturních odlišností, tak z hlediska posunu ve veřejném mínění? Některá média dokonce mluví o tom, že šlo o největší vývoj od pádu berlínské zdi.

Podle nejnovějších zpráv došlo na silvestra k podobným útokům ve 12 spolkových zemích. Vyplývá to ze zprávy Spolkového kriminalistického úřadu (BKA). Je příznačné, že tato zpráva byla klasifikována

jako důvěrná.

To, co se stalo v Kolíně a v dalších městech, se samozřejmě dalo očekávat. Když do země vstupuje statisícová populace složená ze 70–80 procent mužů mezi 20–35 lety, tak jsou násilnosti tohoto druhu nevyhnutelným důsledkem. Pro problematickou kvalitu vládnutí je příznačné, že vůdčí evropští politici zřejmě tuto naprostou samozřejmost nebyli schopni předejmut. Kdyby tomu totiž tak bylo, tak by jistě bylo právě na silvestra připraveno více bezpečnostních sil.

Zpomalené myšlení části evropské politické třídy dokládá to, že výjimečná bezpečnostní opatření vlády přijímají, až když se něco hrozného stane. Navíc se zdá, že mnohým současníkům na odpovědných pozicích dělá potíže pochopit nutnost zásadního zostření bezpečnostních opatření jako předpokladu, aby mohli zatlačit městskou teroristickou guerillu do defenzivy. Je příznačné, že francouzský parlament rozhodl až po listopadovém vraždění v Paříži o zavedení tříměsíčního výjimečného stavu. Toto opatření ukazuje ještě jeden velmi podstatný fakt. Efektivní boj proti terorismu je možný jedině za cenu výjimek z trestního a bezpečnostního systému západních zemí, který brání spíše pachatele než (potenciální či skutečné) oběti. Chtějí-li západní demokracie přežít, tak se mnohá výjimečná opatření budou muset stát pravidlem. V rozhovoru pro časopis „Téma“ (15. ledna 2016) jsem předpověděl, že Francouzi platnost výjimečných pravomocí policie a justice prodlouží. 22. ledna zveřejnil prezident Hollande svůj záměr, výjimečný stav prodloužit o další tři měsíce.

Do toho všeho přišel bavorský ministr financí Markus Söder s návrhem zcela před migranty uzavřít německé hranice. I v současné době podle něj do spolkové republiky přichází denně až 4 tisíce lidí a po odeznění zimy číslo opět naroste. Nakolik je pravděpodobné, že by Německo k uzavření hranic přistoupilo? A jaké důsledky by to mělo pro nás?

Bez Angely Merkelové by se to stalo velmi rychle. Ostatně i s ní pozorujeme jasné kroky k (postupnému) uzavírání hranic. Jenomže se nepoužívá tento pojem. Angela Merkelová nechce přiznat, že otevřením hranic udělala chybu, a snaží se udělat všechno pro to, aby místo ní „zavřel hranice“ někdo jiný. Na Turecko její vliv podle (ne)výsledku jejího pátečního setkání s tureckým premiérem Davutoglu nestačí. Kancléřka zřejmě nedokáže prosadit ani uzavření vnějších hranic schengenského prostoru; Řecko a Itálie nespolupracují. Je pozoruhodné, že Merkelová nedokáže přivést k rozumu ani Řecko, jehož existence záleží převážně na německých penězích a dobré vůli. Atény považují svoje území za transferový koridor do Německa. Část práce s uzavíráním hranic Angele Merkelové odebralo Rakousko, ale migrantů nebylo dost. Kancléřce teď již zbývá pouze šance, že hranice v dohledné době uzavře Chorvatsko a Slovinsko. Řecko by pak bylo donuceno plnit své povinnosti člena schengenského prostoru a Merkelové by bylo pomoheno, protože by radikálně poklesl příliv migrantů. Hranice by byly zavřené, ale ona by to udělat nemusela.

Pro Českou republiku znamená již současné německé „přivírání“ hranic, že se část migrantů pokusí dostat do Německa přes zelenou hranici v západních Čechách. Při úplném uzavření hranic by jejich počet ještě vzrostl. Chci věřit, že se česká vláda na tuto eventualitu intenzivně připravuje. Je to její úloha a odpovědnost. Musí přitom počítat s tím, že Německo nemá zájem na tom, usnadňovat české vládě kontrolu vlastního území a hranic. Premiér Sobotka musí zároveň počítat s tím, že čeští občané budou chování své vlády velmi pozorně sledovat. Prvním testem bude únorový summit EU.

Velmi tvrdým způsobem se proti migrantům postavil Andrej Babiš. Konstantní pozici udržuje prezident Zeman, který výrokem, že muslimy nelze integrovat, zaujal i britská média. Jakým způsobem tento problém rekonfiguruje naši politickou scénu? Kdo na tom vydělává a prodělává, hovoříme-li třeba o TOP 09? Kdo nakonec tyto našťavané protestní hlasy pobere? Zatím to vypadá na Babiše. Co by to mohlo změnit? A nakolik celá krize může proměnit politické spektrum ve státech, jako je Francie, Dánsko, Švédsko a další?

Andrej Babiš čte správně náladu většinové společnosti. Dobře ví, že ta očekává od vlády zcela jednoznačnou politickou linii. Ale když Sobotka tuto tvrdou linii pod tlakem z Bruselu a z Berlína (první test bude únorový summit EU) neudrží, tak to bude také vina Andreje Babiše. Je to fakticky nejsilnější hráč na české politické scéně a národ od něho samozřejmě očekává, že bude na západoevropský nátlak přijmout migranty reagovat podle variace svého známého volebního sloganu: „Prostě to (ne)uděláme“.

Pro opozici migrační krize moc příležitostí nenabízí. Může pouze – a to je i její povinnost – podporovat odmítnutí kvót a bránit případným pokusům vylomit Česko (v mých očích nejslabší článek) z jednotné pozice V4 k migrační krizi. Mohu se mýlit, ale TOP 09 se mi zdá lehce nečitelná. Ten dojem vyvolávají, alespoň na dálku, výroky pana Schwarzenberga, které mohou vyvolat dojem, že by možná raději hrál bruselskou kartu.

Co se stane v ostatních západoevropských zemích, je celkem nabíledni. Jelikož se můžeme spolehnout, že se migranti všude chovají stejně jako v Německu (včetně již zmíněných násilnických excesů), tak lze očekávat buď podstatně tvrdší politiku etablovaných stran, nebo erozi jejich moci ve prospěch posílení stran, které vystupují pro „law and order“. Jak jsem již zmínil, tak je tento vývoj zvláště markantní ve Francii, kde Front National tlačí prezidenta Hollanda směrem k účinné bezpečnostní politice. Většině Francouzů je jistě lhostejné, jak se jmenuje prezident nebo premiér a ke které politické straně náleží, jen když provádí politiku, která slouží jejich bezpečnosti.

Pokud jde o čistě praktické nepolitické věci jako omezení uprchlické vlny nebo její zvládnutí, k jakému konceptu se podle vás nakonec přistoupí? Návrhů je mnoho. Máme dohodu s Tureckem, nicméně běženci proudí přes Turecko dál. Mluví se o založení společné pohraniční stráže, což někteří analytici považují za šidítka... Padl též návrh na vytvoření užšího Schengenu, který by začínal až ve Slovinsku, takže bychom ignorovali Řecko a chránili jakési jádro EU. Fungovalo by to?

Posuzujeme-li chování z hlediska jeho optimalizace, tak jsou nejefektivnější taková řešení, která v co největší míře závisí na tom, kdo má největší zájem na jeho úspěšnosti. Tím chci říci, že není zrovna slibné, když Evropané spoléhají na pomoc takových aktérů, jako je Turecko nebo severoafrické státy. Metodologie politiky, kterou propaguje INSTITUT 2080, doporučuje koncentraci na co nejméně, co nejnvlivnějších proměnných. V případě migrační vlny je takovou proměnnou obrana jižního křídla EU. Cílem přitom musí být radikálně a trvale omezit příliv migrantů. Kroky tímto směrem je potřeba udělat rychle a efektivně. Že je to možné, dokazuje příklad Maďarska. Strukturálně podobné chování začínáme pozorovat i u ostatních zemí EU. Nepochybuji o tom, že se tato tendence bude stále více prosazovat. Čím později se to stane, tím ošklivější budou s tím spojené obrázky, abych citoval rakouského ministra zahraničí Sebastiana Kurze.

Krátce řečeno. Aby vůbec vznikla šance jednak pro konsolidaci situace alespoň v některých zemích, z nichž migranti přichází, a zrovna tak aby byla zachována realistická šance na skutečnou asimilaci těch, kteří již v Evropě jsou, tak se nevyhneme tomu myslet a jednat v kategoriích spojených s pojmem „pevnost Evropa“. To je nepříjemné, ale pravda je nepříjemná velmi často.

Delší dobu se mluví o zakládání uprchlických táborů bezprostředně na hranicích EU či spíše zcela mimo Evropu blízko zemím, odkud migranti odcházejí. Nic se ale neděje. Co tedy s tím? Existuje šance, že by pro takový plán vznikl širší konsensus?

Současný politický styl sugeruje dojem, že když se pro nějaký problém najde chytlavý, pokud možno anglický pojem jako právě „Hot spots“, tak je věc vlastně vyřešená. Jelikož politici dosud nenesou za svá rozhodnutí skutečnou odpovědnost, tak jsou neobyčejně obratní a aktivní v tom spřádat plány, pateticky řečnit a blýskat se marketingovými formulacemi.

Ve skutečnosti, ale vlády velmi nerady volí nejpřímější a nejučelnější cestu. Na tu dojde vždy až poté, co již nezůstávají žádné možnosti se jí vyhnout. A tak je i dnes většina evropských politiků skutečně jednotná jenom v neochotě a neschopnosti přijímat a prosazovat účinná opatření. Místo toho raději svalí dlouhodobou zátěž své (ne)politiky na své vlastní občany.

V souvislosti s migrační krizí to však mají politici složité proto, že většinová společnost má v této otázce naprosto jasno, co chce, a dává to i jasně najevo. Tady se již nedá tak snadno kličkovat. Migrační krize není jako eurokrize, kde lze voliče ukolébat, manipulovat a odvést jejich pozornost od podstaty problému. A moje přímá odpověď na vaši otázku: Evropští politici udělají v migrační krizi nakonec správná rozhodnutí, která jsem již částečně nastínil, ale půjde jim to zoufale pomalu.

Stále častěji lze ve veřejném prostoru zahlédnout konspirační teorie, které tvrdí, že za vyvolání migračních vln může Rusko, které tak chce nahlodat evropské politické struktury, podporuje finančně i propagandisticky různé radikální strany a hnutí a ničí tím jednotu EU i NATO, což má v důsledku ochromit akceschopnost Západu reagovat na údajně obnovenou hrozbu ruského imperialismu a militarismu. Konečně i prý ruská vojenská účast v Sýrii, která dle některých studií způsobuje humanitární krizi, zvyšuje počty migrantů do Evropy. Co o tom všem soudíte?

Každý z nás se snaží najít vysvětlení událostí, které se ho dotýkají. To je velká evoluční výhoda našeho biologického druhu. Neřekl bych ale, že svět je vysvětlitelný pouze nebo i jenom převážně pomocí spikleneckých teorií. Spiklenecké plány nepochybně existují, ale já nevěřím v jejich proveditelnost. Když si uvědomíme, jak málo jsou politici schopni dosáhnout i v poměrně přehledných situacích, tak silně pochybuji o realizovatelnosti obsáhlých a dlouhodobých (spikleneckých) plánů, v nichž hraje roli velké množství různých aktérů.

Umím si představit, že jednotlivé, jednorázové a přímočaré akce s krátkým časovým horizontem mohou být někdy úspěšné. Ale zásadně zpochybňuji představy o proveditelnosti nějakých „master plans“. Jejich organizační a koordinační náklady jsou velmi vysoké a tyto plány nelze imunizovat jak proti faktoru náhody, tak proti nezamýšleným a často kontraproduktivním důsledkům našich aktivit. A pokud jde o Rusko. Ano to se jistě snaží vrátit se k velmocenské roli, ale právě to, že se k ní teprve chce vrátit, ukazuje, že jeho možnosti jsou velmi omezené.

Nedojde-li k zabezpečení schengenské hranice v Řecku nebo když nebude spolupracovat Turecko a bude posílat migrační vlny k nám, navrhuje premiér Sobotka vytvořit „záložní“ hranici na linii Makedonie a Bulharska. Předseda Evropské rady Donald Tusk překvapivě prohlásil, že pokud EU do dvou měsíců migrační krizi nevyřeší, dojde ke zhroucení Schengenu a selhání projektu EU, k němu se přidal švédský premiér Löfven s podobnou kritikou vyzývající dosud odmítající státy k větší solidaritě. Od Tuska i Sobotky jde o spíše nečekané výroky. Nakolik je podle vás návrh českého premiéra průchodný a jak by se projevilo Tuskem prognózované zhroucení Schengenu? A mohlo by to ohrozit existenci celé Unie v její současné podobě?

To, co řekl pan premiér, je sice pochopitelné, ale ne více než politický marketing. Pan Sobotka hovoří o něčem, co země jako Česká republika vůbec nemůže ovlivnit. Pak ale mají takové výroky asi takový význam, jako když rakouská ministryně vnitra Johanna Mikl-Leitnerová minulou sobotu pohrozila Řecku vyloučením ze Schengenu; tedy vlastně žádný. Neradil bych tedy voličům, aby si mysleli, že výrok, který zdánlivě dává smysl, je také silným výrokem. Český premiér se může přidat k nějakému plánu, ale to je také vše.

Chce-li premiér Sobotka opravdu doložit, že je energický a stará se o zájmy občanů země, tak ať začne okamžitě vytvářet „záložní“ hranice v České republice. Pak by hovořil o otázkách, které může

česká vláda rozhodnout a uvést do života sama a rychle. Jenom namátkově zmiňuji naprosto centrální otázku aktivních a pasivních záloh, změny některých zákonů, restrukturalizaci armády použitím moderní technologie pro kontrolu hranic, využití software pro odhalení teroristů mezi migranty a spoustu dalších témat. INSTITUT 2080 připravuje k některým těmto otázkám svoje návrhy a rád je české vládě poskytne.

Zhroucení Schengenu je strašák typu, „když padne euro padne Evropa“. Zbožní výměna v rámci společného trhu, jejímž zánikem politici straší, fungovala před Schengenem a bez něho. Se Schengenem jdou věci samozřejmě snáze. Ale myslím si, že prostí občané raději akceptují obtíže v zásobování, omezení konzumního komfortu a dokonce i (velmi hypotetické) ztráty ohledně ekonomického růstu, když to přispěje k jejich bezpečnosti.

Co situace na bojištích v Sýrii? Prezident Zeman v neděli vyzval ke spojení s Bašárem Asadem, jedině tak prý můžeme porazit Islámský stát. Posouváme se vůbec někam, pokud jde o syrský konflikt?

Jak jsem již zmínil, tak evropští politici po pěti letech pochopili, že stabilizace situace v Sýrii se bez Asada dá pouze těžko dosáhnout. Tady hraje opět roli již zmíněná skutečnost, že Západu bolestně chybí neideologicky a racionálně uvažující státníci, kteří vědí, že musí zvažovat proveditelnost politických opatření a respektovat skutečnost, že dosažení rovnováhy je v každé situaci základním předpokladem pro jakoukoliv změnu k lepšímu.

Významně se teď mluví také o Polsku a jeho nové konzervativní vládě, která provádí řadu zásadních změn, ať už jde o veřejnoprávní média, ústavní soud a další oblasti. Brusel hovoří o nutnosti dohledu nebo kontroly, lídři EU směrem k varšavské vládě hovoří o diktatuře nebo státním převratu či vážném ohrožení demokracie. O co se jedná, jak to vnímat? Zneužívá nedemokraticky vláda svého postavení, nebo to dělá naopak Brusel? Objevují se také komentáře, že vzniká jakási nedemokratická osa Polsko-Maďarsko. Mohou tyto dva státy blíže kooperovat (Kaczyński se nedávno setkal s Orbánem)?

To je samozřejmě otázka interpretace událostí. Mohu nabídnout moji s tím, že ji čtenáři přijmou, nebo odmítnou. Podle mého názoru roste v západních politických elitách nervozita v přímé závislosti na tom, jak se stále výrazněji projevuje, že EU není skutečně funkčním spolkem. Tato nervozita se mění v podrážděnost na straně západoevropských elit, když je vývojově a názorově „zaostalé“ východoevropské společnosti najednou odmítají slepě následovat. Je pozoruhodné, že pak se v západní Evropě ozývají hlasy zpochybňující oprávněnost demokraticky legitimizovaných rozhodnutí, jako se to stalo v případě Maďarska a Polska.

Západoevropské elity chtějí najednou zkoumat správnost některých rozhodnutí legitimní vlády a prozrazují tak nepochopení podstaty demokracie. Domnívají se zřejmě, že demokracie je nástroj k nacházení „správných“ rozhodnutí. A o tom, co je správné, rozhoduje ten, kdo je silnější. To je omyl. Demokracie je nástroj k hledání rozhodnutí, která podporuje anebo toleruje většina společnosti. Teprve v čase a v soutěži těchto rozhodnutí s rozhodnutími jiných národů se ukáže, která byla opravdu správná, to jest pro danou společnost užitečná.

Paternalistické pojetí demokracie, které zřejmě převládá v Bruselu a jinde, naráží na skutečnost, že ve střední a východní Evropě existuje stále ještě velmi silná citlivost na poučování zvnějšku. Již to, že EK chce zkoumat, je-li Polsko ještě právní stát, byla těžká taktická chyba. A vzhledem k již tak dezolátnímu stavu evropské integrace bych bruselským úředníkům vřele doporučil, aby polské „pomýlení“ zapomněli stejně rychle, jako to učinili v případě „pomýlení“ maďarské vlády.

Zdroj: parlamentnilisty.cz

